

Мирон Ганушевський, ЧМ

"Шух" – перший український скелелаз

Від 5 до 10 серпня 1925 року віковічні скелі Бубнища приймали 205 пластунів з 16 осередків на Другій крайовій пластовій зустрічі. Усі, хто там був, запам'ятали страшну бурю і зливу у першу ж ніч, а також геройський вчинок молодого "Шуха".

Бабахнув рушничний постріл і рокіт-ливим гомоном покотився проваллям карпатських гір, загутові протяжною луною, що декілька разів повторяла його, усе слабше і тихше, немов провалюючись у скелясті нетрі... Запугукали налякані сови, а високо на дереві вереснула дико сойка... Потім усе притихло, принишкло і немов завмерло, стривожене... Протягло дрижучим холодом відходячої ночі і колихнулись шелестливо столітні смереки... Десь пройшла смерть...

Шух прокинувся і рвучко сів. До його свідомости дійшла думка швидко і чітко. Це був постріл "равбшіцера" на оленя, красуня гір...

Меркли зорі, а на сході небо рожеві-ло і пастелеві м'які барви світанку малювали таємничі скелі Бубнища, де таборував Шухів гурток “Тури”... Йому вже не спалося. Заклав руки під голову і дивився перед себе. На другому боці галявини маячила між струнками смереками височенна скеля, немов булава велетня, а на верху, на залізному дрючку — рештки жовто-чорного австрійського прапора, що його висадили в часі першої світової війни альпіністи-тирольці. Хоч різні прапори маяли над українськими землями, нікому не вдалося зняти зі скелі австрійського. І стріляли на нього, а він, подіравлений кулями, тріпотів на вітрі, немов на глум... Сонце сходило і ліс оживав. Сотні пташок виспівували ранішню молитву, і Шух посміхнувся...

— А я його стягну!

Устав тихо, перейшов поляну і обій-шов скелю довкруги кілька разів. Дбайливо оглянув кожну тріщину, кожну розколину, кожний виступ-поріжок. З одного боку постояв довше. В думках “рисував дорогу”, вибирав місця, де може стати, де захопитись рукою, забити кілок чи замоцувати лінву при спинанні вгору.

Ще перед молитвою і звітом поговорив із провідником гуртка. Той попереджав.

— Романе, один невдалий рух і ... певна смерть!

— Тим більше я зважусь! Так мало “чогось певного” у теперішніх часах... І обидва щиро сміялись...

— Але одному буде незручно. Хочу просити Славка Карпевича до асисті.

— Дуже добре! “Пурець” є сильний і ...твердий хлопець.

Як каміння просохло від уранішньої роси, і сонце підвелось понад верхів'я смерек, Роман із Славком були вже на половині скелі. Підлаз був дуже важкий, але дали раду без

більших перешкод, що чекали на сміливців вище.

Стояли обидва притулені до стіни скелі на поріжку не ширшим за долоню. Роман висунув праву руку понад себе і намацував якусь щілину, щоб зачепитись і лізти вгору. Пальці зсовгувалися, шкіра на пучках протерта пекла вогнем. Він бачив щілину-поріжок, але високо, яких шість стіп над головою.

— Славку, стань ближче до мене, мушу хіба вилізти тобі на плечі...

“Пурецові” уста розкрились в усмішці білими здоровими зубами, а приємний баритоновий голос вимовив тільки одне слово:

— Р о м а а н е!

Але в ньому звучало схвалення, заохота і пересторога.

— Славку, відчепи від себе ливу. Як щоби я падав, то й так мене не вдержиш!

— Ні, Романе. Ти не впадеш, але як так мало б статися, то будемо разом!

Тоді присунувся обережно до Шука... Усім, хто стояли внизу і сліdkували за кожним рухом друзів, билися серця дзвінко від напруження, не менше, як тим двом на скелі...

— Хлопці, шкода труду... Там і муха не сяде...! Вихопилось одному, але замовк. Туди в го ру його голос не дійшов... А важилося “бути чи не бути”... Роман оперся міцно лівою ногою об скельний виступ, поклав праву на піднесене колі-но Славка. Потім смикнув Славкому чуприну і оперся рукою. Перекинув тягар на праву ногу, опираючи її на рам’я Славка, що з напругою підніс його вгору. Ліва нога Романа дійшла до правої, перебрала

тягар тіла і Роман за хвилину стояв на плечі Славка. Випростувався на весь ріст і простягнув обидві руки до поріжка... Та його не було... Він виднівся чітко яких десять інчів вище... Здавалося, що Славко не витримає, утратить рівновагу... Минали секунди, що видавались вічністю, а вони обидва стояли у безрадному безрусі... Тоді Роман майже пошепки відізався.

— Пурцю, чи ти не міг би ще трохи підрости? Шкода, що стільки репеток з'їдаєш... Ти — закороткий. Стань на пальці...

— Та я стою! Вище не можу...

— Славку, я хіба підскачу... Уважай! Боже допоможи...

Одним сміливим пружним стрибком підбився і вхопився одною рукою скалубини, трохи підтягнувся, зловивсь другою і повис... Ноги майже дотикали Славкової голови. Від поштовху Славко втратив рівновагу, крикнув і видалось йому, що паде... Налякався, що потягне ливною Романа в долину і пожалував, що не відчипився... Про себе не думав. Він знав, що тут, між життям і смертю, має допомогти другові... Інстинктивно підніс обі руки вгору і вхопився Романових ніг. Ще секунда у безрусі — і прийшло відпруження. Роман підтягнувся, закинув ногу на поріжок і поволі з трудом став на нього обома ногами. Тоді підтягнув ливною Славка до себе. Щасливо сміялись, а в долині вихопилось могутнє "Слава!" і полетіли гранатові беретки вгору...

Роман і Славко стояли побіч один одного, оперті плечима об скелю. Тримались за руки, і виглядало, що це не живі люди, а дві постаті, викуті в камені-пам'ятнику, що його покладено могутньою рукою у пам'ять відчайдушного зриву до чину, вияви сили духа і волі, у пам'ять прямування до висот і самопосвяти: у дружній співпраці — здобути намічену ціль...

По добрій годині обидва друзі здобули скелю. Як сонце схилялося до заходу, — озолотило синьо-жовтий прапор, що гордо маяв на залізному дрючку.

Львівський пластовий вісник, – Число 2 (15). – березень 2001, – С. 4.